

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,

ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ.

ΠΡΟΓΟΝΟΙ τῶν Γαλατῶν, πρὸς οὓς ὁ θεσ-
 πέσιος Παῦλος τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἐπεμ-
 ψεν, ἦσαν οἱ Γάλλοι. Αὐτοὶ τὴν Ἑλλάδα
 διελθόντες, καὶ διὰ τῆς ὁδηγίας τοῦ ἀρχι-
 στρατήγου αὐτῶν Βρούνου εἰς τὴν μικρὰν
 Ἀσίαν κατανητήσαντες, κατώκησαν εἰς τὸν
 μεταξὺ Καππαδοκίας καὶ Φρυγίας τόπον,
 Γαλατίαν αὐτὸν ὀνομάσαντες. Τούτους δὲ
 τοὺς Γαλάτας πρῶτος ὁ Παῦλος ἐδίδαξε
 τὸ εὐαγγέλιον, δις διὰ τῆς Γαλατίας διελ-
 θὼν· πρῶτον μὲν, ὅτε ἐξεληθὼν ἐκ τῆς Λύ-
 στρας διεπορεύετο τὰς πόλεις· δεύτερον δὲ,
 ὅταν ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας,
 « Διήρχετο τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ τὴν
 » Φρυγίαν ». Μαρτυρεῖ δὲ ὁ Παῦλος, ὅτι οἱ
 Γαλάται μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ πε-
 ριποιήσεως ὑπεδέχθησαν αὐτὸν, ὅτε ἦλθε
 πρὸς αὐτοὺς, « Ὡς ἄγγελόν θεοῦ λέγει,
 » ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. Μαρτυ-
 » ρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι, εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλ-
 » μούς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἂν ἐδώκατέ μοι ». Μετὰ
 δὲ ταῦτα ἐλθόντες εἰς τὴν Γαλα-
 τίαν ἄνθρωποι παραξίαι, καὶ τῆς εὐαγγε-
 λικῆς διδασκαλίας φθορεῖς; ἐκ τῆς φρατρί-
 ας ἐκείνων, οἵτινες ἠνάγκαζον τοὺς ἐξ ἔθνῶν

πιθεύοντας, ἵνα περιτέμνωται, ἔπεισαν
 πολλοὺς τῶν Γαλατῶν, ὅτι ἡ τοῦ ἑβραϊκοῦ
 νόμου περιτομὴ ἐστὶν ἀναγκαία πρὸς τὴν
 σωτηρίαν. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Παῦλος ἔγρα-
 ψε τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν, δέσμιος ὢν
 ἐν Ῥώμῃ, ὡς φανεροῦσι ταῦτα τὰ ἐν τῷ
 τέλει ταύτης τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ λόγια.
 « Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέ-
 » τω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου
 » Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. »
 δι' αὐτῆς δὲ καὶ ἐνουθέτησε, καὶ διηρημέ-
 νευσε τὰ τῆς Γραφῆς, καὶ διὰ πολλῶν
 ἀποδείξεων ἀπέδειξεν, ὅτι οὐχὶ τὰ τοῦ
 νόμου ἔργα, ἀλλ' ἡ εἰς Χριστὸν πίστις
 δικαιοῖ τὸν ἄνθρωπον· καὶ ὅτι, ἐὰν περι-
 τέμνωται, οὐδὲν ὠφελήσει αὐτοὺς ἢ τοῦ
 Κυρίου Ἰησοῦ ἐνανθρώπησις. Ἐπειδὴ δὲ
 ἐκείνοι οἱ ἀπατεῶνες, ἵνα εὐκολώτερον
 πλανήσωσι τοὺς Γαλάτας, κατηγοροῦν
 τὸν Παῦλον, ὡς ἐκ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς
 συμπεραίνεται, λέγοντες, ὅτι αὐτὸς οὐδὲ
 εἶδεν, οὐδὲ ἤκουσε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν,
 οὐδὲ ἐδιδάχθη, οὐδὲ ἀπεστάλη παρ' αὐτοῦ,
 καθὼς ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ
 Ἰωάννης, καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, ἀλλ'

ἔστι μαθητὴς τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη· εὐθύς εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἱστορῆσαι τὸ, ὅτι καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶδεν, ὑπ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἐδιδάχθη, καὶ ἐπέμφθη, ἵνα κηρύξῃ τὸ εὐαγγέλιον· καὶ ὅτι, πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐδίδαξε τὴν πίστιν εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ εἰς τὴν Δαμασκόν· μόνον δὲ μετὰ τρία ἔτη, ἐξότου ἐπίστευσεν, ἦλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, οὐχ ἵνα διδασκῆ ἔκει τὰ τῆς πίστεως, ἀλλ' ἵνα ἱστορήσῃ τὸν Πέτρον, καὶ ὅτι οὐδένα ἄλλον τῶν ἀποστόλων εἶδεν, εἰμὴ τὸν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. Ταύτην τὴν ἀπολογίαὶν αὐτοῦ περιέχει ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα περικοπὴ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἀρχομένη οὕτως.

Γαλ. 1. 11. Ἀδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον, τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, 12. ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ, οὔτε ἐδιδάχθην· ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Προλαβὸν, ἤγουν ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι ἐστὶν ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ἀπεσταλμένος, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου διωρισμένος πρὸς τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. « Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ». Ἐπειτα προβάς, λέγει· δηλοποιῶ ὑμῖν, ὅ

Γαλάται, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐγὼ ἐκήρυξα « Οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον », ἤγουν οὐδὲ ἀνθρώπου ἔργον ἐστὶν, οὐδὲ ἀνθρώπων νοήματα περιέχει· ἀλλὰ ποία τοῦ λόγου τούτου ἡ ἀπόδειξις; διότι, λέγει, ἐγὼ οὐδὲ παρέλαβον, οὐδὲ ἐδιδάχθην αὐτὸ ὑπὸ ἀνθρώπου, « Ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ». Τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐφανισθεῖς, εἰς αὐτὸν παρέδωκε καὶ ἐδίδαξεν αὐτὸν τὸ εὐαγγέλιον. Ταῦτα δὲ εἰσὶν ἡ πρότασις τῆς ἀπαντήσεως τῶν λόγων ἐκείνων τῶν ἀπατεώων, οἵτινες ἐπλάνουν τοὺς Γαλάτας, φλυαροῦντες καὶ λέγοντες, ὅτι ὁ Παῦλος παρέλαβε καὶ ἐδιδάχθη τὰ τῆς πίστεως παρὰ ἀνθρώπων, οὐχὶ δὲ παρὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς ὁ Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι. Ταύτης δὲ τῆς προτάσεως ἐπιφέρει τὴν ἀπόδειξιν, λέγων.

Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν. Καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτῆς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. Γαλ. 1. 13, 14.

Τόσον ἐπίσημοι καὶ περιβόητοι ἦσαν οἱ κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοὶ τοῦ Παύλου.

λου, πρὶν ἢ πιστεύσῃ εἰς τὸν Χριστόν, ὥστε ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς Ἀνανίας, ὁ ἐν τῇ Δαμασκῷ εὐρισκόμενος, ὅτε εἶπεν αὐτῷ ὁ δεσπότης Χριστὸς, ἵνα βαπτίσῃ τὸν Παῦλον, ἐδίστασε, καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε·

Πρ. 9. 13. 14. « Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρός τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἀγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου ». Κἂν οὖν πολὺ ἦν τὸ ἀναμεταξὺ τῆς Παλαιστίνης καὶ Γαλατίας διάστημα, ἐπειδὴ ὁμως πολλοὶ καὶ ἐξάκουστοι ἦσαν οἱ ρηθέντες διωγμοὶ, ἔφθασεν ἡ τούτων φήμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Γαλατίαν. Τοῦτο οὖν γινώσκων ὁ Παῦλος, ἔγραφε πρὸς τοὺς Γαλάτας, λέγων ὑμεῖς, ὦ Γαλάται, « ἠκούσατε τὴν ἐμὴν ἀνατροφήν ποτε ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ », ἡγουν ἠκούσατε τὸ πρότερόν μου πολίτευμα, ἠκούσατε κατὰ τίνα τρόπον ἐγὼ ἐπολιτευόμην, ὅτε ἤμην προσηλωμένος εἰς τὰς παραδόσεις τῆς ἰουδαϊκῆς πίστεως· ἠκούσατε, ὅτι ἐγὼ ὑπερβαλλόντως « Ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ », τουτέστι τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας· « καὶ ἐπόρθουν αὐτὴν »· ἡγουν κατέφθειρον καὶ ἐξηφάνιζον αὐτούς· ἐπειδὴ δὲ ἤμην ζηλωτὴς τῶν ὑπὸ τῶν πατέρων μου παραδοθεισῶν παραδόσεων, ἢ προκοπῇ μου ἐν τῇ ἰουδαϊκῇ πίστει ὑπερέβαινε τὴν προκοπὴν πολλῶν ὁμογενῶν μου, καὶ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἡλικίαν, ἦν ἐγὼ εἶχον. Πόσον δὲ ζηλωτὴς ἦν ὁ Παῦλος ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ, ἐμφαντικῶς ἰ-

στόρησεν ὁ θεηγόρος Λουκᾶς, εἰπών. « Σαῦλος δὲν ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπνευόμενος, σύρων τε ἅμα ἄνδρας καὶ γυναῖκας, παρεδίδου εἰς φυλακὴν. Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ, ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως, ἐάν τις εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ ». Ἀλλὰ πῶς διὰ τούτων τῶν λόγων ἀπέδειξεν ὁ Παῦλος, ὅτι δι' ἀποκαλύψεως ἐδιδάχθη τὸ εὐαγγέλιον; Αὐτὸς ἠτοίμασε καὶ παρέθηκε τὴν ὕλην τῆς ἀποδείξεως, ἀφῆκε δὲ τὸν καθένα, ἵνα ἐπιφέρῃ τὸ συμπέρασμα. Ὁ καθ' ὑπερβολὴν διώκων καὶ ἐξαφανίζων τοὺς χριστιανούς, γίνεταί ἀπόστολος καὶ πρόμαχος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὁ ὑπὲρ πάντας τοὺς τότε Ἰουδαίους ζηλωτὴς τῶν ἰουδαϊκῶν παραδόσεων, ὁ ὑπὲρ πάντας τοὺς τότε Ἰουδαίους ὑπερασπιζόμενος τοὺς ἰουδαϊκοὺς νόμους, γίνεταί διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου, καὶ κηρύττει πανταχοῦ, ὅτι κατηργήθησαν τὰ ἰουδαϊκὰ παρατηρήματα. Τί ἐστὶ τοῦτο; πόθεν ἡ τοιαύτη παραδοξοτάτη μεταβολὴ ἀπὸ μιᾶς καιροῦ στιγμής εἰς ἄλλην; πόθεν ἐκεῖνος, ὅστις ὡς ἄγριον θηρίον « Ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ Κυρίου », ἐπορευέτο εἰς τὴν Δαμασκὸν, ἵνα ἐξαφανίσῃ πάντας τοὺς χριστιανούς, μεταβάλλῃ εἰς τὸν δρόμον βουλήν καὶ γνώμην, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν

Πρ. 9. 83.
Πρ. 9. 1, 2.
Πρ. 9. 1, 2.
Πρ. 9. 1, 2.

Αὐτ. 18 Δαμασκὸν ἡμέρος, ὡς ἀρνίον, πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀνανίου, καὶ βαπτίζεται ὑπ' αὐτοῦ; Πόθεν ὁ ἀγνοῶν τὰ μυστήρια τῆς πίστεως, εὐθύς μετὰ τὸ βάπτισμα γίνεται διδάσκαλος, καὶ κηρύττει αὐτὰ ἐκεῖ εἰς τὴν Δαμασκὸν, ἔπειτα καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν; Πόθεν ἡ τοιαύτη ἀκατανόητος μεταβολή; πόθεν ἡ τοσαύτη καὶ τοιαύτη γνῶσις τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως; « Αὕτη » ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου». Αὐτὸς οὖν ὁ θεὸς, ὅστις μετέβαλε τὴν βουλήν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸς ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὸ εὐαγγέλιον, ἡγουν πάντα τὰ δόγματα καὶ τοὺς νόμους τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐπιβεβαιουῦσι ταῦτα καὶ τὰ ἀκόλουθα τοῦ Παύλου λόγια.

Γαλ. 15. Ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ θεὸς, ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, 16. Ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι.

Πότε ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν Παῦλον; Ὅτε ὁ Παῦλος ἐπορεύετο εἰς τὴν Δαμασκὸν, ἵνα σύρῃ τοὺς χριστιανούς δεδεμένους εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Τότε, ὅτε « Ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν » φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; Εἶπε δέ· τίς

» εἶ, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπεν αὐτῷ. Ἐγὼ » εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις». Ταύτην δὲ τὴν ἀποκάλυψιν οὐ μόνον ὁ ἱερός Λουκᾶς ἱστορήσεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος διηγήσατο εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐνώπιον τοῦ Πράξ. 22. χιλιάρχου καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν Καισάρειαν ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα καὶ τοῦ ἡγεμόνος Φῆστου, καὶ Πράξ. 26. πάντων τῶν ἐκεῖ περιεστώτων· ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἀποκαλύψει προεχείρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν τῶν ἐθνῶν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν· « Εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθησεν Αὐτ. 116, » σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην ὧν τε 17. » εἶδες, ὧν τε ὀφθήσομαί σοι· ἐξαιρούμενός » σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς νῦν » ἐγὼ σε ἀποστέλλω». Πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὅτε ἀπεκαλύφθη αὐτῷ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅταν προσευχόμενος ἐγένετο ἐν ἑκστάσει· διότι καὶ τότε εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς. « Πορεύου, Πράξ. 22. » ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε ». 21. Ἐπειδὴ οὖν ὁ Χριστὸς ἀπέστειλεν αὐτὸν διδάξαι τὰ ἔθνη, καὶ προεχείρισεν αὐτὸν ὑπηρέτην, ἡγουν κήρυκα ὧν τε εἶδεν, καὶ ἔμελλεν ἰδεῖν κατὰ ἀποκάλυψιν, φανερόν ἐστιν, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδίδαξεν αὐτὸν τὸ εὐαγγέλιον, ὃ ἔμελλε κηρύττειν καὶ διδάσκειν. Τὰ γενόμενα δὲ τότε ἐν ταύταις ταῖς ἀποκαλύψεσι μετὰ συντομίας καὶ πάσης ταπεινοφροσύνης ἔγραψε πρὸς τοὺς Γαλάτας, ἀναφέρον τὸ ὅλον οὐχὶ εἰς τὴν ἀξιοσύνην καὶ ἀρετὴν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ εἰς τὴν χάριν τοῦ θεοῦ. « Ὅτε δὲ, λέγει, εὐδόκησεν ὁ θεὸς », ἡγουν

ὅτε ἐξ ἰδίας ἀγαθότητος ἠθέλησεν ὁ θεός, (ὅστις ἐκ κοιτίας μητρός μου διώρισέ με, καὶ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐκάλεσέ με εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἐπάγγελμα), ἵνα φανερώσῃ εἰς ἐμὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τότε ἐγὼ « Οὐ » προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι », οὐ προσεκολλήθην δηλονότι, οὐδὲ ἀφιέρωσα τὴν ἐμὴν ἐλπίδα εἰς συγγενεῖς καὶ φίλους, οὐδὲ εἰς ὁμογενεῖς καὶ συμπολίτας, ἀλλὰ καταλιπὼν τὰ πάντα, ἔτρεξα κηρύττων τὴν πίστιν. Οὗτος δὲ ὁ λόγος, « Οὐ » προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι », ἔχει καὶ τὴν ἐξῆς ἔννοιαν· οὐ προσεκολλήθην, οὐδὲ ἀφιέρωσα ἑμαυτὸν εἰς ἀνθρώπους, ἤγουν εἰς τοὺς ἀποστόλους, ἵνα διδαχθῶ ὑπ' αὐτῶν τὰ περὶ πίστεως, ἐπειδὴ ἐδιδάχθην αὐτὰ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βλέπε δὲ, ὅτι τοῦτο τὸ νόημα κατάλληλόν ἐστιν εἰς τὰ ἀκόλουθα.

Γαλ. 1.17.

Οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους· ἀλλ' ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.

Τετράκις ἦλθεν ὁ Παῦλος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· πρῶτον μὲν, ὅταν παρέστησεν

Πρξ. 9. αὐτόν ὁ Βαρνάβας ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων·

Πρξ. 28. 11. δεῦτερον δὲ, ὅταν οἱ Ἀντιοχεῖς ἀπέσειλαν αὐτόν μετὰ τοῦ Βαρνάβα, ἵνα φέρῃ τὴν

ὑπ' αὐτῶν συναχθεῖσαν ἐλεημοσύνην πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἰουδαίαν· τρίτον,

Πρξ. 2. 15. ὅταν ἢ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἐκκλησίαν διέταξεν, ἵνα αὐτός τε καὶ ὁ Βαρνάβας, καὶ

τινες ἄλλοι ἐξ αὐτῶν, ἐλθόντες εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐρωτήσωσι τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους περὶ τοῦ ζητήματος τῆς περιτομῆς· τέταρτον, ὅτε διὰ τῆς συμβουλῆς τῶν πρεσβυτέρων ἀγνισθεῖς, εἰσέβη εἰς τὸ ἱερόν. Πῶς οὖν λέγει· « Οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Πρξ. 21. 29. » Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους »· Εἶπε προλαβόν· « Εὐθέως οὐ προσανεθέμην »· τοῦτο δὲ τὸ, « Εὐθέως » λαμβάνεται ἀπὸ κοινοῦ, ἤγουν ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰ κατώτερα· « Οὐδὲ ἀνῆλθον εὐθέως εἰς » Ἱεροσόλυμα ». Ἀληθῶς δὲ οὐκ ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εὐθύς τότε, ὅταν εἶδε τὴν πρώτην ἀποκάλυψιν, ἀλλ' ἀπῆλθεν εὐθύς εἰς τὴν Ἀραβίαν, ἵνα κηρύξῃ ἐκεῖ τὸ εὐαγγέλιον, ἔπειτα πάλιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Δαμασκόν· ἐκεῖθεν δὲ διὰ τὴν ἐπιβουλὴν τῶν Ἰουδαίων φυγὼν νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους ἐν σφυρίδι, ἦλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου ὁ Βαρνάβας παρέστησεν αὐτόν πρὸς τοὺς Πρξ. 9. 25, 27. ἀποστόλους. Ὅστις ἀναγινώσκει τὸ ἔνατον κεφάλαιον τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων, νομίζει, ὅτι ὁ Παῦλος εὐθύς μετὰ τὸ βάπτισμα φυγὼν ἐκ τῆς Δαμασκοῦ διὰ τὴν ἐπιβουλὴν τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ παρέστη ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει, ἐπειδὴ ὁ Λουκᾶς, εἴτε τῇ συντομίᾳ προσέχων, εἴτε ἀγνοῶν τὴν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ ἐπιδημίαν τοῦ Παύλου, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ὑπ' αὐτοῦ κατορθωθέντα, ἐσιώπησε τὴν ἀπὸ τῆς Δαμασκοῦ εἰς τὴν Ἀραβίαν ἔλευσιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἐπιστροφὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Δαμασκόν. Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐκ ἐξ ὑπερηφανείας εἶπεν

ὁ Παῦλος, ὅτι οὐκ ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀποστόλους, συλλογι-

1. Κορ. 15. 8. ζόμενος, ὅτι οὐδεμίαν χρεῖαν εἶχεν ὡς ἀνώ-

Γαλ. 1. 13. 1. Κορ. 15. 9. τερος αὐτῶν· διότι πῶς ὑπερηφανεύετο ὁ λέγων καὶ γράφων, ὅτι ἐστὶν ἔκτρωμα,

καὶ ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωξε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ; ἢ πῶς ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἀνώτερον τῶν ἀποστόλων ἐκείνων, ὅστις ἔλεγεν·

Γαλ. 2. 9. « Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων ὅς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος » καὶ ὠνόμαζε τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην στύλους; Εἶπε δὲ ταῦτα, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐχὶ οἱ ἀπόστολοι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδίδασκεν αὐτὸν τὰ τῆς πίστεως· καὶ διὰ τούτου ἐξάλειψεν τὴν κατηγορίαν τῶν ψευδαποστόλων, οἵτινες ἐπλάνουν πολλοὺς, λέγοντες, ὅτι ὁ Παῦλος ἐδιδάχθη ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς οἱ ἀπόστολοι. Ὅτι δὲ εὐλαβεῖτο καὶ ἐσέβετο τοὺς ἀποστόλους, μαρτυροῦσι τὰ ἐξῆς.

Γαλ. 1. 13. Ἐπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Πέτρον καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.

Μετὰ ἔτη τρία, ἀπὸ τοῦ καιροῦ δηλονότι τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ἀνέβη δὲ, οὐχ ἵνα διδαχθῇ τὰ τῆς πίστεως ὑπὸ τοῦ Πέτρου· ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν διδάσκαλος τῆς πίστεως, ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προκείμενος, καὶ τρία ἔτη προλαβὼν ἐδίδα-

σκε τὸ εὐαγγέλιον, ἀλλ' ἵνα ἱστορήσῃ τὸν Πέτρον, ἡγουν, ἵνα ἴδῃ καὶ παρατηρήσῃ τὸ πολίτευμα, τὰ ἔργα, τὰ θαύματα τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρον Ἐπέμεινε δὲ πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε· καὶ ἡ μὲν ἔλευσις τοῦ Παύλου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπίτηδες διὰ τὸν Πέτρον δηλοποιεῖ τὴν εὐλαβητικὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας τοῦ Παύλου τὸ πρὸς τὸν Πέτρον· ἡ δὲ δεκαπενταήμερος διαμονὴ μετ' αὐτοῦ τὴν μεταξὺ ἀλλήλων ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ συμφωνίαν. Πρὸς τούτοις ἡ μὲν ἔλευσις ἐξάλειψεν τὴν περὶ τῆς ὑψηλοφροσύνης τοῦ Παύλου ὑποψίαν· ἡ δὲ δεκαπενταήμερος διαμονὴ πληροφορεῖ, ὅτι οὐκ ἐξ ἐχθροπραθείας, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης, καὶ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας ἤλεγξε κατὰ πρόσωπον ἐνώπιον πάντων τὸν Πέτρον ὁ Παῦλος. Γαλ. 2. 14.

Ἐτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰμὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. Γαλ. 1. 19.

Μὴ νομίσης, ὅτι οὐδέποτε εἶδεν ὁ Παῦλος ἄλλον ἀπόστολον, εἰμὴ τὸν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου· διότι αὐτὸς εἶδε τοὺς ἀποστόλους, καὶ ὅταν παρέστησεν αὐτὸν ὁ Βαρνάβας ἐνώπιον αὐτῶν· « Καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ παρόρησιαζόμενος ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ». Καὶ ὅταν παρεδέχθησαν αὐτὸν τε καὶ τὸν Βαρνάβαν ἡ ἐκκλησία καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι· καὶ ὅταν ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Κηφᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης « Ἐδωκαν αὐτῷ δεξιὰς, καὶ

Γαλ. 2. 9. » Βαρνάβα κοινωνίας ». Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ-
 κίς ἦλθεν ὁ Παῦλος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, οὐκ
 οἶδαμεν ἀσφαλῶς, πότε ἄλλον τῶν ἀποστό-
 λων οὐκ εἶδε πλὴν τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελ-
 φοῦ τοῦ Κυρίου· ὅταν δὲ ἀναχωρήσας ἀπὸ
 τῆς Μιλήτου ἦλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ,
 τότε φαίνεται, ὅτι ὁ μὲν Ἰάκωβος, ὡς ψη-
 φισθεὶς τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπίσκοπος, ἦν
 μόνος ἐκεῖ, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπόστολοι ἦσαν
 διεσπαρμένοι εἰς διάφορα τοῦ κόσμου μέρη,
 κηρύττοντες τὸ εὐαγγέλιον· διότι περὶ ταύ-
 τῆς τῆς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐλεύσεως
 αὐτοῦ λέγει ὁ ἱερός Λουκᾶς· « Τῇ δὲ ἐπιού-
 » σῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰά-
 » κωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρε-
 » σβύτεροι ». Μήπως οὖν τότε ὁ Παῦλος
 » Ἔτερον τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδεν ἐκεῖ,
 » εἰμὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου »;
 Περὶ δὲ τῆς τοῦ Ἰακώβου ἀδελφότητος,
 τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἦν ἀδελ-
 φὸς τοῦ Κυρίου, καθὼς ἦν υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ,
 τοῦ λεγομένου πατρὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ·
 ἦσαν δὲ ὁ Ἰωσήφ καὶ ὁ Κλωπᾶς ἀδελφοί·
 ἐπειδὴ δὲ ὁ Κλωπᾶς ἀπέθανεν ἄτεκνος,
 ἐπεγαμβρεύσεν ὁ Ἰωσήφ κατὰ τὴν τοῦ

ἑβραϊκοῦ νόμου διάταξιν τὴν γυναῖκα αὐ-
 τοῦ, μεθ' ἧς ἐγέννησε τὸν Ἰάκωβον καὶ
 τὴν Μαρίαν, ἧτις ἐλέγετο ἀδελφὴ τῆς μη-
 τρός τοῦ Κυρίου· καθότι ὁ Ἰωσήφ τόπον
 πατρός ἐπέειχεν ὡς πρὸς τὴν ἀειπαρθένον
 θεοτόκον. * Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰάκωβος
 ἀνεψιὸς ἦν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γεγεννημέ-
 νης ἐκ τοῦ Κλωπᾶ καὶ τῆς γυναικὸς αὐ-
 τοῦ Μαρίας, τῆς ἀδελφῆς τῆς θεοτόκου· κατ'
 ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀδελφοὺς ὠνόμαζον
 καὶ τοὺς ἀνεψιούς οἱ Ἰουδαῖοι. Ἄλλ' ἴσως
 οὐδὲν ἐμποδίζει, ἵνα νοήσωμεν, ὅτι ὁ μὲν
 Ἰωσήφ, πρὶν ἢ μνηστευθῆ τὴν ὑπεραγίαν
 θεοτόκον, ἐγέννησε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ
 οὐ μόνον τὸν Ἰάκωβον, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰωσή
 καὶ τὸν Σίμωνα καὶ τὸν Ἰούδαν, ἔτι δὲ
 καὶ θυγατέρας· καὶ ὅτι πάντες οὗτοι ἐλέ-
 γοντο ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 καθὼς καὶ ὁ Ἰωσήφ πατὴρ αὐτοῦ· πρὸς τοῦ-
 τοις δὲ, ὅτι ἡ Μαρία ἢ τοῦ Κλωπᾶ, γυνὴ ἦν
 τοῦ Κλωπᾶ, καὶ ἀδελφὴ ὁμοπάτριος, οὐχὶ
 δὲ ὁμομήτριος τῆς θεοτόκου, ὡς γεγεννημέ-
 νη μὲν ὑπὸ τοῦ Ἰωακείμ, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ
 τῆς Ἄννης, ἀλλ' ὑπὸ ἄλλης προλαβούσης
 γυναικὸς αὐτοῦ.

Πρὸς 21.
18.

Θεοφυλ.
αὐτ.
ἔρα καὶ τὸν
Χρυσ.
αὐτ.

Θεοδώρου
αὐτ.

Ματθ. 13.
25.

Ἰωάν. 19.
26.